

Datum van
inontvangstneming

:

09/06/2022

Zaak C-225/22

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

31 maart 2022

Verwijzende rechter:

Sąd Apelacyjny w Krakowie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

21 maart 2022

Verzoekende partij:

„R” S.A.

Verwerende partij:

AW „T” sp. z o.o.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Vordering van AW „T” sp. z o.o., gevestigd te C., tot het verbieden van oneerlijke mededingingsgedragingen

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Uitlegging van artikel 19, lid 1, tweede alinea, artikel 2, artikel 4, lid 3, en artikel 6, lid 3, VEU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten (hierna ook: „Handvest”) en artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

- 1) Moeten artikel 19, lid 1, tweede alinea, artikel 2, artikel 4, lid 3, en artikel 6, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (Handvest) en artikel 267 van het Verdrag betreffende de

werking van de Europese Unie (VWEU), en het beginsel van voorrang van het Unierecht aldus worden uitgelegd dat dit beginsel aan een nationale rechter de bevoegdheid geeft om een beslissing van zijn nationale grondwettelijke hof die naar nationaal recht, daaronder begrepen het grondwettelijke recht, van kracht is, buiten toepassing te laten voor zover deze beslissing in de weg staat aan een door deze nationale rechter te verrichten onderzoek van de vraag of een nationaal rechterlijk orgaan, gelet op de wijze waarop de daarin zitting hebbende rechters zijn benoemd, een onafhankelijk, onpartijdig en vooraf bij wet ingesteld gerecht in de zin van het Unierecht is?

- 2) Moeten artikel 19, lid 1, tweede alinea, artikel 2, artikel 4, lid 3, en artikel 6, lid 3, VEU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest en artikel 267 VWEU, aldus worden uitgelegd dat deze zich verzetten tegen een door een lidstaat vastgestelde nationale regeling die: a) nationale rechters verbiedt de rechtmatigheid van de benoeming van een rechter te beoordelen en bijgevolg te onderzoeken of het rechterlijke orgaan waarin deze rechter zitting heeft een gerecht in de zin van het Unierecht is, en b) voorziet in de tuchtrechtelijke aansprakelijkheid van de onderzoekende rechter voor de rechtsprekende activiteiten die hij in verband met zijn onderzoek verricht?
- 3) Moeten artikel 19, lid 1, tweede alinea, artikel 2, artikel 4, lid 3, en artikel 6, lid 3, VEU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest en artikel 267 VWEU, aldus worden uitgelegd dat een gewone rechterlijke instantie die voldoet aan de Unierechtelijke vereisten inzake rechterlijke instanties, niet gebonden is aan een beslissing van een rechterlijke instantie van laatste aanleg – waarvan de rechtsprekende formatie onder meer bestaat uit leden die tot rechter zijn benoemd onder kennelijke schending van het nationale recht inzake de procedure tot benoeming van de rechters van de Sąd Najwyższy (hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken, Polen), zodat deze rechterlijke instantie niet voldoet aan het vereiste van een onafhankelijk, onpartijdig en vooraf bij wet ingesteld gerecht dat in staat is om de justitiabelen daadwerkelijke rechtsbescherming te verzekeren – die is gegeven naar aanleiding van de instelling van een buitengewoon rechtsmiddel (buitengewoon beroep) en waarbij een onherroepelijke rechterlijke beslissing is vernietigd en de betreffende zaak ter verdere afdoening naar de gewone rechter is terugverwezen?
- 4) Indien de derde vraag bevestigend wordt beantwoord: moeten artikel 19, lid 1, tweede alinea, artikel 2, artikel 4, lid 3, en artikel 6, lid 3, VEU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest en artikel 267 VWEU, aldus worden uitgelegd dat „niet gebonden zijn” betekent dat
  - een beslissing van een rechterlijke instantie van laatste aanleg, die is ingesteld zoals beschreven in punt 3, geen beslissing in juridische zin (een non-existente beslissing) in de zin van het Unierecht is en de beoordeling dienaangaande kan worden verricht door een gewone

rechterlijke instantie die voldoet aan de Unierechtelijke vereisten inzake rechterlijke instanties,

- dan wel dat een beslissing van een rechterlijke instantie van laatste aanleg, die is ingesteld zoals beschreven in punt 3, een bestaande beslissing is maar dat de betrokken gewone rechterlijke instantie bij de herhaalde behandeling van de zaak mag en moet weigeren om de bepalingen van nationaal recht inzake de gevolgen van een dergelijke beslissing toe te passen voor zover dat nodig is om de justitiabelen daadwerkelijke rechtsbescherming te verzekeren?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Verdrag betreffende de Europese Unie: artikel 19, lid 1, tweede alinea, artikel 2, artikel 4, lid 3, en artikel 6, lid 3; Handvest van de grondrechten van de Europese Unie: artikel 47; Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie: artikel 267

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht en aangehaalde rechtspraak van de nationale rechterlijke instanties

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (grondwet van de Republiek Polen): artikelen 175, 177, 183, 188 en 190

Ustawa-Prawo o ustroju sądów powszechnych (wet inzake de gewone rechterlijke instanties) van 27 juli 2001 – in de versie die van kracht is na 14 februari 2020: artikelen 42a, 107 en 109

Ustawa o Sądzie Najwyższym [wet inzake de Sąd Najwyższy (hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken, Polen)] van 8 december 2017: artikelen 1, 26, 89, 91, 95 en 116

Kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „k.p.c.”): artikelen 363, 379, 398²⁰ en 401

Arrest van de Sąd Najwyższy van 23 januari 2020, dossiernummer BSA 1-4110-1/20

Arrest van de Trybunał Konstytucyjny (grondwettelijk hof, Polen) van 20 april 2020, dossiernummer U 2/20

Arrest van de Trybunał Konstytucyjny van 7 oktober 2021, dossiernummer K 3/21

Arrest van de Trybunał Konstytucyjny van 23 februari 2022, dossiernummer P 10/19

Arrest van de Trybunał Konstytucyjny van 10 maart 2022, dossiernummer K 7/21

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 Bij onherroepelijke beslissing van 9 november 2006 heeft de Sąd Apelacyjny w Krakowie (rechter in tweede aanleg Krakau, Polen; hierna: „SA”) de verzoekende partij „R” S.A. verplicht om bepaalde oneerlijke mededingingsgedragingen te staken. Bijna 14 jaar na de definitieve beslechting van het geschil, namelijk op 27 januari 2020, heeft de Prokurator Generalny (procureur-generaal, Polen) ten gunste van de verzoekende partij buitengewoon beroep tegen deze beslissing ingesteld.
- 2 Na kennis van de zaak te hebben genomen in de Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (kamer voor bijzondere controle en publieke zaken) heeft de Sąd Najwyższy (hierna ook: „SN”) de bestreden beslissing van 9 november 2006 bij beslissing van 20 oktober 2021 vernietigd ten aanzien van „R” S.A. en de zaak voor verdere afdoening terugverwezen naar de SA. De rechtsprekende formatie van de SN bestond onder meer uit de rechters E.S., T.D., P.K., A.R. en M.S.
- 3 Na terugverwijzing van de zaak naar de SA heeft de verwerende partij, AW „T” Spółka z o.o., gevestigd te C., verzocht vast te stellen dat de beslissing van de SA van 9 november 2006 ondanks de door de SN verrichte vernietiging daarvan naar aanleiding van de behandeling van het ingestelde buitengewone beroep onherroepelijk is. Zij heeft aangevoerd dat de beslissing van de SN van 20 oktober 2021, waarbij de beslissing van de SA is vernietigd, overeenkomstig de Europese rechtspraak als non-existent moet worden beschouwd. De rechtsprekende formatie van de Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych van de SN bestond namelijk onder meer uit personen die tot rechter van de SN zijn benoemd in het kader van een gebrekkige benoemingsprocedure, zodat de aldus samengestelde rechterlijke instantie geen „bij wet ingesteld gerecht” is. Bovendien heeft AW „T” zich beroepen op het arrest van het Hof van 6 oktober 2021, W.Ż. (Kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – Benoeming), C-487/19, EU:C:2021:798, en er daarbij op gewezen dat een beslissing die is gegeven door een op gebrekkige wijze benoemde rechtsprekende formatie van een rechterlijke instantie niet bindend is voor de andere rechterlijke instanties en buiten toepassing moet worden gelaten zonder dat deze beslissing vooraf behoeft te worden vernietigd. AW „T” had tevens bezwaren tegen de instelling van het buitengewone rechtsmiddel van buitengewoon beroep tegen een onherroepelijke beslissing van een rechterlijke instantie na het verstrijken van een lange periode, met name in een situatie waarin dit rechtsmiddel diende ter bescherming van de zuiver economische belangen van een van de vennootschappen van het ministerie van Financiën.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 4 De kwestie van de rechtmatigheid en de doeltreffendheid van de benoeming van de rechters van de SN volgens de beschreven procedure was en is nog steeds voorwerp van discussie bij zowel rechterlijke instanties als vertegenwoordigers

van de rechtsleer. De verwijzende rechter verwijst naar de recente arresten van het Hof van 6 oktober 2021, W.Ż. (Kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – Benoeming), C-487/19, EU:C:2021:798, en 19 november 2019, A. K. e.a. (Onafhankelijkheid van de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy), C-585/18, C-624/18 en C-625/18, EU:C:2019:982, alsmede naar de recente uitspraken van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: „EHRM”) van 8 november 2021, ██████████ tegen Polen (verzoekschriften nrs. 49868/19 en 57511/19), 3 februari 2022, Advence Pharma sp. z o.o. tegen Polen (verzoekschrift nr. 1469/20) en 22 juli 2021, ██████████ tegen Polen (verzoekschrift nr. 13447/19). Deze kwestie is op nationaal niveau tevens behandeld door de SN, onder andere in de beslissing van de burgerlijke kamer, de strafkamer en de kamer voor arbeids- en socialezekerheidszaken van de SN gezamenlijk van 23 januari 2020 (dossiernummer BSA 1-4110-1/20), die is gegeven ter uitvoering van het arrest van het Hof van 19 november 2019, A. K. e.a. (Onafhankelijkheid van de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy), C-585/18, C-624/18 en C-625/18, EU:C:2019:982.

- 5 In het licht van voormelde arresten moet naar het oordeel van de verwijzende rechter worden aangenomen dat AW „T” gelijk heeft voor zover deze partij erop wijst dat de SN of althans de rechtsprekende formatie die onder meer bestond uit de rechters E.S., T.D., P.K., A.R. en M.S. geen gerecht in de zin van artikel 6 EVRM en artikel 47 van het Handvest is, dat wil zeggen een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij wet is ingesteld en dat aan de justitiabelen daadwerkelijke rechtsbescherming verzekert.
- 6 Bijgevolg moet bij de afdoening van het verzoek van AW „T” worden onderzocht wat de gevolgen zijn van een beslissing van een rechterlijke instantie van laatste aanleg die niet kan worden beschouwd als een gerecht dat daadwerkelijke rechtsbescherming verzekert in de zin van artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU. Met name moet worden verduidelijkt of een beslissing van de SN die is gegeven door een rechtsprekende formatie die onder meer bestond uit personen die tot rechter zijn benoemd onder kennelijke schending van het recht een in juridische zin bestaande beslissing is dan wel of een dergelijke beslissing formeel tot gevolg heeft dat de beslissing van de hogerberoepsrechter wordt vernietigd en de gewone rechter naar wie de zaak is terugverwezen, verplicht is om de zaak opnieuw te behandelen. Met andere woorden, de vraag luidt of de gewone rechter (ook al is hij een lagere rechter) bij het onderzoek van de doeltreffendheid en het geldingsbereik van een beslissing van de SN als hoogste rechterlijke instantie het recht en de plicht heeft om de wettelijke regelingen inzake het bindende karakter van de beslissingen van de SN buiten beschouwing te laten.
- 7 Deze rechtsvraag is het gevolg van schendingen op het gebied van de aangenomen wettelijke regelingen inzake de werking van het gerechtelijk stelsel. Deze schendingen zijn systematisch van aard. Ze zijn zowel opzettelijk als reactief, wat tot uiting komt in de poging van de wetgevende en de uitvoerende autoriteiten om te voorkomen dat de nationale rechterlijke instanties de samenstelling van de rechterlijke instanties aan een toetsing onderwerpen wanneer wordt vermoed dat

de daarin zitting hebbende rechters zijn benoemd in een gebrekkige benoemingsprocedure. In het kader van deze handelingen zij erop gewezen dat de Trybunał Konstytucyjny arresten heeft gewezen die ertoe strekken de toepassing van de uitlegging van het Unierecht met betrekking tot het begrip „bij wet ingesteld gerecht” uit te sluiten zodat de nationale rechterlijke instanties niet bevoegd zouden zijn om de samenstelling van een rechterlijke instantie te toetsen wanneer wordt vermoed dat de erin zitting hebbende rechters zijn benoemd in het kader van een gebrekkige benoemingsprocedure – arresten van de TK van 20 april 2020 (dossiernummer U 2/20), 7 oktober 2021 (dossiernummer K 3/21), 23 februari 2022 (dossiernummer P 10/19) en 10 maart 2022 (dossiernummer K 7/21). Hetzelfde doel wordt gediend door de regelingen van de ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (wet tot wijziging van de wet op de organisatie van de gewone rechterlijke instanties, de wet op de Sąd Najwyższy en bepaalde andere wetten) van 20 december 2019 (Dz. U. 2020, volgnr. 190), waarbij het de gewone rechterlijke instanties is verboden om de rechtmatigheid van een benoeming vast te stellen of te beoordelen, en door de daaruit voortvloeiende regelingen inzake het bestaan van een tuchtrechtelijk onrechtmatige daad wanneer een rechter in het kader van zijn rechtsprekende activiteiten handelingen verricht waarbij het bestaan van de dienstbetrekking van een rechter, de doeltreffendheid van zijn benoeming of de constitutionele grondslag van een orgaan van de Republiek Polen in twijfel worden getrokken. Aan deze onrechtmatige daad is de verplichting gekoppeld om de zwaarst mogelijke tuchtstraffen voor het plegen ervan op te leggen, namelijk de overplaatsing naar een andere standplaats of de ontzetting van de betrokken rechter uit zijn ambt.

- 8 In het geval van een bevestigend antwoord op de eerste en de tweede vraag rijst twijfel over de rechtsgevolgen van handelingen (met inbegrip van rechterlijke beslissingen) van een orgaan dat geen bij wet ingesteld gerecht in de zin van het Unierecht is. Deze kwestie is van fundamenteel belang, aangezien in het Poolse stelsel van rechtsbedeling thans rechterlijke instanties in de zin van het Unierecht en rechterlijke instanties die niet voldoen aan de Unierechtelijke eisen naast elkaar bestaan. Bijgevolg rijst de vraag of het enkele feit dat een rechterlijke instantie die geen gerecht in de zin van het Unierecht is in een van de fases van een procedure betrokken was bij het geven van een onherroepelijke rechterlijke beslissing inhoudt dat inbreuk is gemaakt op het recht van de betrokken partij om haar zaak te laten beslechten door een onafhankelijk, onpartijdig en bij wet ingesteld gerecht. Dit probleem wordt bijzonder belangrijk wanneer in aanmerking wordt genomen dat dit gebrek kleeft aan rechters in laatste aanleg en een rechterlijke instantie van laatste aanleg van een lidstaat en onder meer ook hun rechtsprekende activiteit raakt, zodat onherroepelijke beslissingen die zijn gegeven in een afgesloten gerechtelijke procedure kunnen worden aangetast.
- 9 Aan de hand van de rechtspraak van de Europese rechterlijke instanties kan niet worden geantwoord op de vraag of lagere rechters in het geval van een kennelijke schending bij de benoeming van een rechter in laatste aanleg in de loop van de

verdere behandeling van de zaak kunnen beoordelen of de samenstelling van de rechtsprekende rechterlijke instantie regelmatig is en of het beslissende orgaan een rechterlijke instantie in de zin van het Unierecht is. Deze bevoegdheid van de lagere rechters lijkt te moeten bestaan, aangezien zij niet alleen nationale rechters zijn maar tevens Unierechters, die verplicht zijn de Unierechtelijke bepalingen toe te passen, waaronder de bepalingen die betrekking hebben op de waarborgen inzake rechtsbescherming.

- 10 De verwijzende rechter vraagt zich af of schending van de regels inzake de benoeming van rechters en de samenstelling van rechterlijke instanties tot gevolg heeft dat de beslissingen van dergelijke personen, die het ambt van rechter bekleeden, onrechtmatig zijn. Enerzijds kan worden aangenomen dat deze personen volledig bevoegd zijn om hun functies uit te oefenen totdat hun benoeming nietig is verklaard, zodat er geen gronden bestaan om een door hen gegeven beslissing als non-existent te betwisten. Anderzijds beroept de verwijzende rechter zich op arresten van het EHRM waaruit volgt dat de ernst van de inbreuken op de regels van nationaal recht inzake de benoeming van de rechters ertoe leidt dat in de rechtsprekende formatie van de betrokken rechterlijke instantie personen zitting hebben die niet de hoedanigheid van rechter hebben of die niet tot rechter hadden mogen worden benoemd en dat bijgevolg inbreuk wordt gemaakt op het recht op een „bij wet ingesteld gerecht” (arresten van 4 maart 2003, ████████ tegen Rusland, verzoekschrift nr. 63486/00; 23 april 2009, ████████ tegen Rusland, verzoekschrift nr. 14370/03, en 14 juni 2011, ████████ tegen Rusland, verzoekschrift nr. 75911/01). De vaststelling dat de rechtsprekende formatie van het betrokken rechtsprekende orgaan onder meer bestond uit personen die geen rechter zijn, heeft mogelijk tot gevolg dat wordt geoordeeld dat een door dit orgaan gegeven beslissing geen beslissing in juridische zin in de zin van het Unierecht is.
- 11 De twijfels hieromtrent worden niet weggenomen door de beoordeling die is vervat in het arrest van het Hof van 6 oktober 2021, W.Ż. (Kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – Benoeming), C-487/19, EU:C:2021:798. In de eerste plaats is de bevoegdheid in deze zaak verleend aan een naar behoren samengestelde rechterlijke instantie van laatste aanleg en niet aan een lagere rechterlijke instantie. In de tweede plaats is de non-existentverklaring van een beslissing van een onregelmatig samengestelde rechterlijke instantie afhankelijk gesteld van de noodzaak om de voorrang van het Unierecht te waarborgen. Uit de overwegingen van het Hof volgt niet dat elke beslissing van een rechterlijke instantie waarin personen zitting hebben die zijn benoemd onder kennelijke schending van fundamentele regels die een integrerend deel vormen van de structuur en werking van het betrokken gerechtelijke systeem een non-existente beslissing is. Een naar behoren samengestelde rechterlijke instantie dient een bestreden beslissing evenwel non-existent te verklaren wanneer de juistheid van de uitkomst door een gebrekkige benoemingsprocedure in gevaar komt, dat wil zeggen wanneer een partij als gevolg daarvan geen daadwerkelijke rechtsbescherming kan worden geboden. Bijgevolg kan het begrip „non-

existentieverklaring van een beslissing” volgens de verwijzende rechter niet worden gelijkgesteld met het begrip „non-existente beslissing”.

- 12 Derhalve moet worden nagegaan of het met het oog op de waarborging van de voorrang van het Unierecht niet volstaat om de betreffende bepalingen van nationaal recht slechts buiten toepassing te laten voor zover dat in deze specifieke zaak nodig is om de justitiabelen daadwerkelijke rechtsbescherming te verzekeren. Dit zou eraan in de weg staan a priori uit te gaan van de non-existentie van een beslissing die is gegeven door een rechterlijke instantie waarvan de rechtsprekende formatie onder meer bestaat uit personen die zijn benoemd in het kader van een kennelijk gebrekkige benoemingsprocedure en zou de nationale rechter het recht geven om van de bestreden beslissing alleen de gevolgen te aanvaarden die noodzakelijk zijn om de justitiabelen een eerlijk proces in de zin van artikel 6 EVRM en artikel 47 van het Handvest te verzekeren, wat niet uitsluit dat de waarborging van dat gevolg in dit specifieke geval meebrengt dat de beslissing van een rechterlijke instantie van laatste aanleg non-existent moet worden verklaard.
- 13 De kern van het probleem komt derhalve neer op de vaststelling van de gevolgen van de rechtsprekende activiteit van een orgaan dat geen gerecht in de zin van het Europese recht is. In dit verband beroept de verwijzende rechter zich op het arrest van het EHRM van 1 december 2020, *Guðmundur Andri Ástráðsson tegen IJsland* (Grote kamer, verzoekschrift nr. 26374) en verwijst hij naar de daarin ontwikkelde drempeltoets in drie fasen, die tot doel heeft te beoordelen of de onregelmatigheden in de procedure tot benoeming van de rechters zo ernstig waren dat deze een schending van het recht op een bij de wet ingesteld gerecht hebben meegebracht.
- 14 Het specifieke karakter van de onderhavige zaak en van de daarin verrichte beoordeling houdt tevens verband met de omstandigheid dat deze zaak betrekking heeft op een rechterlijke instantie van laatste aanleg. Bovendien betreft de beoordeelde rechtsprekende activiteit van de betreffende rechterlijke instantie van laatste aanleg de bevoegdheid die verband houdt met de activiteit van deze rechterlijke instantie naar aanleiding van de behandeling van een buitengewoon rechtsmiddel en heeft de toewijzing van dit middel tot gevolg gehad dat een onherroepelijke beslissing in een reeds afgesloten rechtszaak nietig is verklaard.
- 15 De verwijzende rechter herinnert eraan dat een van de voornaamste aspecten van de rechtsstaat de rechtszekerheid is en dat daartoe onder meer het beginsel van gezag van gewijsde, dat wil zeggen van het definitieve karakter van gegeven beslissingen, moet worden geëerbiedigd. Een afwijking van het beginsel van rechtszekerheid kan bij wijze van uitzondering gerechtvaardigd zijn en alleen dan wanneer dit noodzakelijk is wegens dwingende en onontwijkbare omstandigheden, bijvoorbeeld voor de rectificatie van een vergissing die van fundamenteel belang is voor het gerechtelijk stelsel (arrest van het EHRM van 23 juli 2003 in de zaak *Ryabykh tegen Rusland*, verzoekschrift nr. 52854/99). In bepaalde situaties moet de behoefte aan rechtszekerheid derhalve wijken voor de

noodzaak om een fundamenteel gebrek of een rechterlijke dwaling te herstellen. De bevoegdheid tot nietigverklaring of wijziging van een onherroepelijke beslissing kan derhalve enkel dienen om substantiële gebreken te verhelpen, waarbij zoveel mogelijk een evenwicht moet worden gevonden tussen de belangen van de betrokken justitiabele en de noodzaak tot handhaving van een goede rechtsbedeling.

- 16 Met de oprichting van de kamer voor bijzondere controle van de SN is de bevoegdheid voor zaken die voor de politieke autoriteiten van belang zijn, zoals de behandeling van buitengewone beroepen, naar deze kamer overgeheveld.
- 17 Tegelijkertijd is bij de ustawa o Sądzie Najwyższym (wet inzake de Sąd Najwyższy) van 7 december 2017 een nieuw buitengewoon rechtsmiddel ingevoerd, namelijk een buitengewoon beroep tegen onherroepelijke beslissingen van de gewone of militaire rechterlijke instanties waarbij de procedure in een zaak wordt afgesloten.
- 18 Gelet op de grondslagen ervan geeft de constructie van het buitengewone beroep geen aanleiding tot grote bezwaren, hoewel in de wetgevingsfase problemen zijn opgeworpen in verband met het gebrek aan specificatie van de voorwaarden voor de ontvankelijkheid van een ingesteld beroep. In de eerste plaats bestonden en bestaan er twijfels over de regelingen inzake de termijn waarbinnen een dergelijk beroep kan worden ingesteld, zowel wat betreft de basistermijn van 5 jaar vanaf de datum waarop de bestreden beslissing in kracht van gewijsde is gegaan als wat betreft de termijn die voortvloeit uit de bijzondere regeling die de mogelijkheid biedt om door middel van een ingesteld beroep een wijziging te bewerkstelligen van elke onherroepelijke beslissing die is gegeven na 17 oktober 1997. De ingevoerde regelingen zijn op dit punt namelijk in strijd met het beginsel van de stabiliteit van de beslissingen en hebben tevens terugwerkende kracht, wat twijfels doet rijzen vanuit het oogpunt van het beginsel van vertrouwen in de staat en in het door de staat gecreëerde recht. In de tweede plaats rijzen twijfels over de omstandigheid dat deze procedure kan worden ingeleid door de Prokurator Generalny. De vrees bestond namelijk dat een dergelijk beroep voor politieke doeleinden zou worden gebruikt, namelijk als instrument om partijbelangen te verwezenlijken. De functie van Prokurator Generalny wordt namelijk uitgeoefend door een vertegenwoordiger van de politieke uitvoerende macht die een aanzienlijke invloed heeft op de vormgeving van de Krajowa Rada Sądownictwa (nationale raad voor de rechtspraak, Polen) en op het proces van benoeming van de rechters.
- 19 In het licht van de hierboven uiteengezette overwegingen moet derhalve nader worden ingegaan op de bewering dat een beslissing van een aldus vormgegeven rechterlijke instantie van laatste aanleg geen beslissing in juridische zin is (sententia non existens). Dit kan worden ondersteund door fundamentele overwegingen die verband houden met de ernst en de omvang van de gepleegde schendingen en met de opzettelijkheid van het optreden van de politieke autoriteiten.

- 20 In de bestaande nationale praktijk hebben de gebreken in de samenstelling van de rechterlijke instanties zich over het algemeen voorgedaan om redenen die verband houden met afzonderlijke gevallen en niet met het stelsel. Bovendien konden de daaruit voortvloeiende problemen worden opgelost met behulp van de gebruikelijke procedures van het nationale recht.
- 21 In civiele procedures was sprake van de nietigheid van een procedure indien de samenstelling van de rechtsprekende formatie van de betrokken rechterlijke instantie in strijd was met de bepalingen van de wet of indien een bij wet uitgesloten rechter bij de behandeling van de zaak betrokken was (artikel 379, lid 4, k.p.c.). Deze nietigheid van de procedure moest door de rechter in hogere aanleg ambtshalve in aanmerking worden genomen (artikel 378, lid 1, k.p.c.). Wanneer de rechtsprekende formatie van een rechterlijke instantie onder meer bestond uit een persoon die daartoe niet bevoegd is, kan eveneens een buitengewoon rechtsmiddel, namelijk een beroep tot heropening van de procedure, worden ingesteld (artikel 401, punt 1, k.p.c.). Volgens de rechtspraak van de SN is een procedure nietig wanneer de samenstelling van de rechtsprekende rechterlijke instantie in strijd was met de wettelijke bepalingen en verwijst het begrip „samenstelling van de rechterlijke instantie” tevens naar de vraag of in de betrokken rechtsprekende formatie een bevoegde rechter zitting had.
- 22 Het hier aan de orde zijnde probleem is in de eerste plaats evenwel geen probleem van individuele gevallen maar een structureel probleem, en het optreden van de uitvoerende en de wetgevende macht en van de rechters die zijn benoemd in het kader van de nieuwe benoemingsprocedure is erop gericht om voldongen feiten te creëren die niet vatbaar zijn voor controle. In de tweede plaats heeft het probleem betrekking op een rechterlijke instantie van laatste aanleg, die rechterlijk toezicht houdt op de gewone rechterlijke instanties, die naar nationaal recht niet bevoegd zijn om de rechtsprekende activiteit van de SN te controleren. In de derde plaats bestaan in het Poolse rechtsstelsel geen instrumenten die toezicht op de rechtmatigheid van de benoeming van de rechters van de SN of een onderzoek van de wettigheid van de beslissingen van de rechterlijke instantie van laatste aanleg mogelijk maken.
- 23 De bestaande beslissingspraktijk van de gewone rechterlijke instanties heeft niet tot gevolg gehad dat non-existente beslissingen in ruimere mate afzonderlijk behandeld moesten worden. Het lijkt evenwel geen twijfel dat een beslissing die niet aan de grondwettelijke eisen voldoet geen beslissing is. In de rechtspraak en de literatuur worden niet-ondertekende beslissingen bijvoorbeeld als non-existente beslissingen beschouwd.
- 24 Uitgaande van de toelaatbaarheid van de gedachte dat een rechterlijke beslissing non-existent is wanneer niet is voldaan aan constitutieve aspecten daarvan en rekening houdend met het feit dat een van deze aspecten erin bestaat dat een beslissing moet zijn gegeven door een rechterlijke instantie in de zin van de wet, vraagt de verwijzende rechter zich vervolgens af welke gebreken in de

samenstelling van de rechtsprekende formatie van een beslissingsorgaan de nietigheid van de betreffende procedure meebrengen en welke ertoe leiden dat een beslissing moet worden geacht non-existent te zijn.

- 25 De in artikel 379, punt 4, k.p.c. bedoelde sanctie van nietigheid van een procedure in het geval van de gebrekkige samenstelling van de rechtsprekende formatie van de betrokken rechterlijke instantie leidt tot de conclusie dat een door een dergelijke rechtsprekende formatie gegeven beslissing een bestaande beslissing is en kan worden herroepen met gebruikmaking van de in het recht vastgestelde middelen.
- 26 Volgens de verwijzende rechter is de situatie evenwel anders wanneer personen die geen rechters zijn betrokken waren bij het geven van de beslissing, te meer wanneer het gaat om een rechterlijke instantie waarop in de loop van de betreffende gerechtelijke procedure geen toezicht kan worden uitgeoefend (de SN).
- 27 De verwijzende rechter benadrukt dat de hoedanigheid van rechter van de SN moet worden onderscheiden van die van rechter van een gewone rechterlijke instantie. De SN is een rechterlijke instantie die verschilt van de gewone rechterlijke instanties, en bijgevolg is sprake van andere gevolgen van de rechtsprekende activiteit van een rechter van een niet naar behoren samengestelde gewone rechterlijke instantie dan wanneer een rechter van een gewone rechterlijke instantie, zonder daartoe gemachtigd te zijn, rechtspreekt in de rechtsprekende formatie van de SN. In het eerste geval kan de nietigheid van de gegeven beslissing worden ingeroepen en bestaan er rechtsmiddelen om de gebrekkigheid daarvan te verhelpen, terwijl in het tweede geval een dergelijke nietigheid niet kan worden ingeroepen en er geen passende rechtsinstrumenten bestaan.
- 28 Dit leidt tot de conclusie dat een beslissing die formeel in de schoot van de SN is gegeven door een orgaan dat niet beantwoordt aan het begrip „gerecht” in de zin van de bepalingen van het Europese recht en waarvan de rechtsprekende formatie onder meer bestond uit personen die geen rechters zijn in de zin van het Unierecht, een non-existente beslissing is.
- 29 Tegelijkertijd zij erop gewezen dat het hierboven uiteengezette standpunt, dat vertrekt van een automatische beoordeling van de gevolgen van een beslissing die is gegeven door een gebrekkig samengesteld rechterlijk orgaan, in specifieke procedurele situaties kan leiden tot een schending van andere beschermde waarden, zoals de rechtszekerheid en de rechtsbescherming van de justitiabelen. Dit kan tevens een negatief effect op de stabiliteit van het rechtstelsel hebben.
- 30 Derhalve moet worden overwogen of bij de beoordeling van de gevolgen van een beslissing van de rechterlijke instantie van laatste aanleg die is gegeven naar aanleiding van de toewijzing van een buitengewoon beroep en waarbij een onherroepelijke beslissing van een gewone rechterlijke instantie is vernietigd geen rekening moet worden gehouden met de procedurele situatie van het specifieke

geval, onder afweging van de waarden die van belang zijn om het recht van de betrokken partij op een doeltreffende rechtsbescherming zo goed mogelijk te verzekeren.

- 31 Indien uit de omstandigheden van de zaak volgt dat de toewijzing van het buitengewone beroep tot gevolg heeft gehad dat de rechten van de betrokken justitiabele zijn geschonden, heeft de lagere rechter het recht om de maatregelen te nemen die nodig zijn om deze justitiabele de grootst mogelijke rechtsbescherming te bieden. Bijgevolg zou een afweging van de waarden die voortvloeien uit het vereiste dat zaken worden behandeld door een „bij de wet ingesteld gerecht”, uit het beginsel van rechtszekerheid en uit het beginsel van de rechtsbescherming van de justitiabelen de rechter in deze specifieke zaak verplichten om onder vaststelling van de specifieke procedurele situatie een adequate beslissing te nemen met betrekking tot de draagwijdte van de bindende kracht van de betreffende beslissing van de rechterlijke instantie van laatste aanleg.
- 32 Een dergelijke oplossing zou rekening houden met de mogelijkheid om na te gaan of is voldaan aan het vereiste van tenuitvoerlegging van de beginselen van rechtszekerheid en rechtsbescherming. Deze waarden komen niet alleen in gevaar wanneer het beginsel van gezag van gewijsde wordt geschonden maar ook wanneer de vernietiging van het stelsel van rechtsbedeling de mogelijkheid uitsluit om op doeltreffende wijze gebruik te maken van de bestaande rechtsmiddelen, met inbegrip van het buitengewone beroep (dit gevolg hangt samen met het automatisme bij de beoordeling van de gevolgen van de rechtsprekende activiteit van de SN, gelet op de gebrekkige vormgeving van deze rechterlijke instantie).
- 33 Krachtens artikel 105, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering verzoekt de verwijzende rechter het Hof de zaak om de hiernavolgende redenen volgens de versnelde procedure te behandelen: 1) de noodzaak van het geven van procedurele beslissingen in een zaak die op zich al veel tijd in beslag neemt; 2) het belang van de beantwoording van de gestelde prejudiciële vragen voor de bescherming van het stelsel van rechtsbedeling en derhalve voor de rechtsbescherming van de justitiabelen, met name in het licht van het structurele en flagrante karakter van de betreffende schendingen en van de vrees dat deze zullen blijven voortduren; en 3) het wezenlijke belang van het antwoord op de tweede vraag voor het voortduren van de destabilisatie van het stelsel van rechtsbedeling en voor de rechtszekerheid van de justitiabelen.